

TRADICIONĀLO TEKSTILMOZAĪKAS MOTĪVU RADOŠS PIELIETOJUMS TEKSTILMOZAĪKAS PRAKTIKUMĀ

Creative use of traditional patchwork motif in the Patchwork & Quilt workshop

Liene Zarembo

Rēzeknes Augstskola, Atbrīvošanas aleja 115, Rēzekne, Latvija,
e-pasts: liene.zarembo@ru.lv

Skaidrīte Romančuka

Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola, Baznīcas iela 34 a, Rēzekne, Latvija,
e-pasts: roman64@inbox.lv

Abstract. *Contemporary quilters use a wide range of Patchwork and Quilt designs and styles, from ancient and ethnic to post-modern futuristic patterns. Unusual quilting designs have increasingly become popular as decorative textiles. During the late 20th century, art quilts became popular for their aesthetic and artistic qualities rather than for functionality. Patchwork & Quilt as a form of art is very popular throughout the world. Patchwork & Quilt technology is based on stitching together, tufted fabric pieces with decorative embroidery patterns and variations on the theme of the artist's intentions. The larger design is usually based on repeat patterns built up with different fabric shapes. Patchwork is most often used to make quilts, but it can also be used to make bags, wall-hangings, warm jackets, cushion covers, skirts, waistcoats and other items of clothing. Some textile artists work with patchwork, often combining it with embroidery and other forms of stitchery. Traditional patchwork – blankets and pillows include such familiar themes as Log Cabin, Star, Pineapple, Scrap-Quilts, Bargello etc. Traditional patchwork has identifying names based on the arrangement of colors and shapes. A unique form of patchwork quilt is the Crazy Quilt. Crazy quilting was popular during the Victorian era (mid-late 19th century). The crazy quilt is made up of random shapes of luxurious fabric. The patchwork pieces are stitched together forming "crazy" or non-repeat, asymmetric compositions. Fancy embroidery embellishes the seam lines between the individual, pieced shapes. Traditions of Latvian Quilt continues at Quilt Latvian Society. Inspired by the world, Latvian artists creatively extend the style and technique-specific boundaries. Patchwork & Quilt is a process that continues to evolve and improve the selection of fabrics and innovative technological solutions and means of artistic versatility.*

The aim of the work – To study traditional 19th century patchwork motif and to explore the usage of Crazy Quilt motif in contemporary patchwork.

Material and Methods. This paper analyses the contemporary textile artists' quilts and traditional 19th century Crazy Quilt motif.

Conclusions. The research explores traditional 19th century patchwork motif, summarizes and analyses most common visual and technological features of Crazy Quilt motif. As a result of the research, and on the basis of personal experience, authors offer the Crazy Quilt practical training (workshop) objectives and terms of reference to ensure patchwork technique practical and artistic components. Applying both – traditional and contemporary patchwork sewing techniques and combining them with textile techniques such as embroidery, crochet, textile printing and different painting techniques, there is scope for costume decoration process. The Workshop's content is suitable for students and participants who are interested in patchwork, quilting and everything in the diverse world textile arts in the 21st century, for beginners and intermediate makers. Participants can use a Crazy Quilt for design idea and learn the easy ways how to draw chosen designs and combine patterns to create a contemporary quilt and costume elements. As a result, students obtain new knowledge, self-experience in traditional textile techniques and motivation to study textile technology.

Keywords: *contemporary textile art, Crazy Quilt, patchwork, workshop, textile technology, traditional motif.*

Ievads

Tekstilmozaīkas tehnikas (no angļu valodas – pečovorks, kvilts) princips ir, sašujot kopā neliela izmēra auduma elementus, veidot izstrādājumus ar dekoratīvu vai praktisku funkciju. Laika gaitā mainījušies un pilnveidojušies izmantojamie materiāli, kompozīciju

sarežģītības pakāpe, mērķi un funkcijas, objekti, kuros to pielieto. Tekstilmozaikas tehnikas elementus savos darbos mūsdienās izmanto daudzi tekstilmākslinieki.

Darba mērķis – pētīt tradicionālos 19. gadsimta tekstilmōzaiku motīvus un analizēt *Crazy Quilt* motīva izmantošanas iespējas tekstilmōzaikas praktikumā tēpa dekoratīvo elementu risinājumā.

Materiāls un metodes – 21. gs. tekstilmākslinieku tekstilmōzaiku izpēte un analīze, tradicionālo 19. gs. *Crazy Quilt* tekstilmōzaiku analīze. Pētījumā ir aktualizēta tradicionālo tekstilmōzaikas motīvu izmantošana tekstilmākslā, izstrādāti praktiskā darba uzdevumi tekstilmōzaikas praktikumam „*Crazy Quilt* tekstilmōzaika tēpa elementos un aksesuāros”.

Tradicionālie motīvi 19.gadsimta tekstilmōzaikās

Tekstilmozaika Latvijā pazīstama salīdzinoši nesen, lai gan šīs tehnikas vēsture ir sena. Tekstilmozaikas kā tekstildarbu tehnikas attīstības pirmsākumi tiek saistīti ar Ķīnu un Indiju. Vēlāk tekstilmōzaika kļuva pazīstama Eiropā, arī Krievijā, ASV rietumu daļā u. c. Tekstilmozaikas tālāka attīstība cieši saistīta ar civilizācijas vēsturisko migrāciju no Eiropas uz ASV labākas dzīves meklējumos. Tradicionālie tekstilmōzaikas rakstu nosaukumi aizgūti no ikdienas lietām un norisēm, saistīti ar cilvēku dzīves paradumiem, tradīcijām, vērtībām, nostalģiju, ilgām pēc dzimtenes, reliģiskām un garīgām tēmām utt. Tā, piemēram, raksts ar nosaukumu *Holandieša puzzle* radies ap 1898. gadu, tā variācijas tiek dēvētas arī par *Vējdzirnāvām*, jo rakstā trīsstūrveida laukumi vizuāli atgādina vējdzirnavu spārnus (Shaw, 1999). *Baļķu mājas* raksta motīvs ir viens no pazīstamākajiem motīviem, kas tiek interpretēts arī mūsdienās. Tā pirmsākumi datējami ar 1810. gadu, tradicionāli šajā rakstā tiek izmantota gaiša un tumšāka auduma joslu mija, kas no vienas puses, simbolizē mājas mieru, gaišumu un prieku, no otras – atgādina par skumjajiem brīžiem. Tradicionālais *Zvaigznes* motīvs tekstilmōzaikā ir veiksmīga kvadrātu un trīsstūru laukumu kombinācija, kas simbolizē ne tikai debesu spīdekli, bet arī politisko un pilsonisko lepnumu un patriotismu – *Austrumu zvaigzne*, *Ohaijo zvaigzne*, *Teksasas zvaigzne* u. c. (Anatomy of a Quilt, 2012). Mazāk ir zināmi tradicionālo tekstilmōzaiku pamatmotīvi: *Buru laiva*, *Laulību gredzeni*, *Lidojošā muša*, *Īru dubultķēde*, *Vecmāmiņas puķu dārzs* u. c. Daudzi no senajiem tekstilmōzaikas rakstiem savu pamatideju un vizuālo izskatu saglabājuši līdz mūsdienām. Tradicionālajai tekstilmōzaikai ir raksturīgs auduma detaļu kārtojums noteiktā ritmā, kompozīcijas elementu izvietojumu pakārtojot tēmai, kā arī izpildījuma precizitāte (skat. 1., 2. att.).

1., 2. attēls Tradicionālās tekstilmōzaikas, ~ 1895. g., Rocky Mountain Quilt muzeja (ASV) īpašums (<http://www.dcpages.com/gallery/Maryland-State-Fair/DSC06609.jpg.html>)

Pie tradicionālajiem tekstilmōzaikas šūšanas paņēmieniem tiek pieskaitīti Lielbritānijā un Rietumeiropā populārie tekstilmōzaiku veidi: stikla vitrāžas imitācijas tekstilmōzaika, katedrāles loga tekstilmōzaika, *Somersetas* mozaika, *Trapunto*, *Crazy jeb* neparastā tekstilmōzaika u. c. (Fashion with pieces of cloth: Patchwork, 2010). Saglabājušies ar senāki tekstilmōzaiku veidošanas paņēmieni, piemēram, Krievijā rokdarbnieču iecienīta tradicionāla

telpiskā tekstilmozaīka, kad auduma gabaliņi tika pildīti, audums savilkts, sakrokots vai sapīts strēmelēs (Mykhanova, 1998).

Tekstilmozaīkas uzplaukums saistāms ar rūpniecisku auduma ražošanu. Laiks no 1780. līdz 1820. gadam bija nozīmīgs periods tekstilizstrādājumu attīstības vēsturē. Tekstilindustrijas tehnoloģiskie uzlabojumi ļāva izmantot apdrukātu kokvilnas audumu, tas veicināja māksliniecisko un dizaina prasmju attīstību, piegriežot rakstaina auduma motīvus un rūpīgi saliekot tos sarežģītākās kompozīcijās. Pētnieki atzīst, ka Eiropas un ASV tekstilmozaīkā darinātām segām ir raksturīgi rūpīgi koordinēti krāsu salikumi, auduma laukumi ir simetriski kārtoti, precīzi piegriezti, savienoti sīkiem dūrieniem. Protams, iezīmējas zināmas atšķirības starp izstrādājumiem, kas pēc kompozicionālās uzbūves ir salīdzinoši vienkāršāki, veidoti no pieejamajiem materiāliem, bieži vien lietotiem, un tie ir paredzēti ikdienas lietojumam zemāka sociālā slāņa vajadzībām (Roach, 2001). Vēsturiskais aizsākums tekstilmozaīkai bija vienkārša audumu gabaliņu sašūšana ar vīlēm izstrādājuma kreisajā pusē. Ja dienvidos šie priekšmeti ieguva vairāk dekoratīvu nozīmi, tad ASV ziemeļu apvidos tekstilmozaīkai bija praktiska funkcija, segas starpslāni aizpildot ar aitas vilnu (Shaw, 1999). Praktiskā nepieciešamība deva impulsu jaunas tekstiltehnikas tapšanai. Pasaulē tā pazīstama ar nosaukumu *kvilts* – vatējums ar dekoratīvu stepētu rakstu (Rēere, 1998). Dažās zemēs, piemēram, Anglijā, Itālijā, ASV sievietes attīstīja savas īpašās *Quilting* tehnikas. Tas ir process, kas turpina pilnveidoties. Mākslas tekstilmozaīkas saknes meklējamas tradicionālajā tekstilmozaīkas tehnikā veidotajā gultas segā.

Lai izvērtētu tradicionālā *Crazy Quilt* motīva šūšanas iespējas un atbilstību tekstilmozaīkas praktikuma uzdevumiem tērpa papildinājumu izstrādē, tika veikts pētījums par tradicionālo *Crazy Quilt* tekstilmozaīku raksturīgākajiem šūšanas paņēmieniem un kompozīcijas elementiem. Izpētei tika izvēlētas 15 tradicionālās tekstilmozaīkas ar *Crazy Quilt* motīviem no Čikāgas Mākslas institūta (ASV) Tekstila nodaļas kolekcijas (avots: <http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/category/40?page=10>) un Ņujorkas Metropolitēna Mākslas muzeja (ASV) kolekcijas (avots: Traditionelles Amerikanisches Kunsthandwerk). Raksturīgās pazīmes apkopotas 1.tabulā.

1. tabula

Tradicionālo 19. gs. *Crazy Quilt* tekstilmozaīku raksturojums

Pazīme	Raksturojums	Tekstilmozaīku skaits	%
1.	Pamatelementu skaits: 1-10 11-20 vairāk par 20	1 6 8	6 40 54
2.	Konfigurācija: bloki bloki, tīkls cits	9 4 2	60 26 13
3.	Apmalojuma veids: ar iežogojošo malu ar mežģīni bez apmales	8 1 6	54 6 40
4.	Stepējums	11	73
5.	Izmantoto dūrienu skaits: 1-5 6-10	13 2	87 13

Analizētajās tradicionālajās *Crazy Quilt* tekstilmozaīkās izmantoto elementu skaits ir salīdzinoši liels (vairāk kā 20 elementi). Pārsvārā pamatelementi apvienoti lielākos blokos, kas papildināti ar iežogojošām apmalēm, tādā veidā piešķirot tekstilmozaīkai vizuālo pabeigtību. Izmantoto izšūšanas dūrienu skaits ir pārsvārā neliels, bet pietiekams mozaīkas dekoratīvitātei, izceļot laukumu savienošanas vietas, stepējums izmantots 11 no analizētajām mozaīkām. *Crazy Quilt* tekstilmozaīku izpētes rezultātā var secināt, ka *Crazy Quilt* motīvs ir pielietojams tērpa dekoratīvo elementu un tērpa aksesuāru izstrādē, jo tekstilmozaīkās

izmantoto elementu skaitu var variēt, izstrādājuma apmalojuma veidu un rotājošos elementus (aplūkājuma u. c.) iespējams izvēlēties atbilstoši tērpa stilistikai, tradicionālā stepējuma (ar roku dūrieniem) vietā var izmantot mašīnizšūšanas iespējas.

Tradicionālo tekstilmozaikas motīvu interpretācija 21. gs. mākslinieku darbos

Tradicionālās tekstilmozaikas tālāka attīstība ir mākslas tekstilmozaikas pamatā. Tekstilmozaikas, ko var uzskatīt par vizuālās mākslas darbiem, ir atrodamas visā tekstilmozaiku vēsturē, visās stilu kategorijās un reģionālajās tradīcijās. Mūsdienu tekstilmāksla ir daudzšķautņaina, bet priekšplānā izvirzās divi virzieni – dekoratīvais un konceptuālais, tie veidojušies uz 20. gs. mākslinieku radošo atklājumu pamata, izgaismojot tekstilmākslas tradīcijas mūsdienīgā rakursā. Dekoratīvās tekstilmākslas virziens balstīts uz tēlotājmākslas elementu pielietojumu tekstilmākslā, savukārt konceptuālā tekstilmāksla ietver sevī eksperimentus ar tekstila šķiedrām, tekstila virsmas transformāciju no plaknes uz telpisku utt. Salīdzinot ar tradicionālo tekstilmozaiku, 21. gadsimtā tekstilmozaika tiek aplūkota no citas perspektīvas, piemēram, tās tiek asociētas ar Pikaso, Braka, Matisa, Vazareli un Mondriāna darbiem (skat. 3., 4. att.).

3., 4. attēls. Vazareli motīvi tekstilmākslinieku darbos (<http://www.fokehoekstra.nl/galerie/quilts/>)

Mūsdienās tradicionālo tekstilmozaiku mākslinieki radoši izmanto savos darbos, lai paustu viedokli par dažādām dzīves norisēm un politikas aktualitātēm (skat. 5. att.).

5.attēls. Luka Heines tekstilmozaikas mākslas projektā *Amerikas konteksts* (<http://lukehaynes.com/the-american-context/>)

Tekstilmozaikas pamatmateriāls arī 21. gadsimtā ir tekstils ar tam piemītošo praktisko pielietojamību, elastību, izturību, krāsainību un rakstu, faktūru un tekstūru. Mūsdienās radoša pieeja tekstilmozaikas veidošanai paplašina izmantojamo materiālu klāstu, un nereti mākslinieki savos tekstilmozaikas darbos izmanto tādus tekstila un netekstilos materiālus kā papīrs, plastmasa, tīklaudums u. c. Materiālu amplitūda ir ļoti plaša, sintezējot tekstilmozaiku ar tehniskām novitātēm un integrējot to kopējā tehnoloģiju virzībā. Audumi var būt īpaši krāsoti, aprakstīti vai apgleznoti, var tikt izmantoti apģērba gabali, ņemot vērā to sākotnējo pielietojumu, kas tiek iekļauts jaunā kontekstā (skat. 6.-9. att.). Tekstilmākslinieki

eksperimentē ar formu un materiāliem: Elizabete Buša, Tims Hardings, Arturo Sandovals, Mirjama Pet-Jakobsa, Dianne Firta, Beatrise Lantere, Fenella Dāvija un daudzi citi (Sielman, 2011).

6. attēls. Tekstilmāksliniece A. Kijima prezentē lielizmēra tekstilmozaīku (<http://www.patchworkquilting.net/patchwork-quilting/ai-kijima>)

7. attēls. Mākslinieces I. Lines tekstilmozaīka (<http://yvonneline textileart.com.au/category/modern-crazy-patchwork/>)

8.attēls. B. Jungena formu meklējumi (<http://www.undo.net/it/mostra/38907>)

9. attēls. A. Hughesas kompozīcija (<http://runningwithscissorsstudio.blogspot.com/2009/06/in-conversation-with-angie-hughes.html>)

Formu veidošana tekstilmozaīkas darbos

Viens no Eiropā un pasaulē pazīstamiem tekstilmozaīkas meistariem un oriģinālu tekstildarbu autoriem ir mākslinieks K. Fasets (*Kaffe Fassett*). Viņš strādā dažādās tekstiltehnikās, šuj tekstilmozaīkas, ada, ir vairāku tekstildarbu grāmatu autors, izstrādājis dizainu audumiem un tapetēm. Dzīvesveids – tekstils, tā varētu raksturot viņa veidoto interjeru un radošos darbus (skat. 10., 11. att.).

10., 11. attēls. K. Faseta darbu izstāde Londonas Modes un Tekstila muzejā (<http://ftmlondon.org/ftm-exhibitions/kaffe-fassett/>)

Latvijā ar izstādēm ir viesojusies asociācija TEX 21 no Vācijas. Asociācijas biedru darbi izstādīti daudzās augsta līmeņa nacionālajās un starptautiskajās izstādēs „Quilt Nationaland Visions” ASV, „European Art Quilts” Nīderlandē, „Eiropaeischen Quilttriennalen” Vācijā u. c. Viena no TEX 21 komandas dalībniecēm, tekstilmāksliniece Uta Baunaha savos darbos apspēlē dažādas aktuālas tēmas, piemēram, baltās rases zelta monopolu Āfrikā. (Textile Impression, 2009). Eiropā tekstilmozaīka šobrīd ir gan mākslas veids, gan radošā pašizpaušme dažādu profesiju pārstāvjiem. Tiek organizēti kursi, mācību un domubiedru grupas interešu centros, sociālajos tīklos, simpoziji un izstādes utt. Populāri ir ikgadējie festivāli Francijā (St. Marie aux Mines), Eiropas *OUILT SHOW* Anglijā (Birmingemā), Čehijā (Prāgā) u. c. Latvijā – Intertextil Balticum 2012, Mode un tekstils 2013, Latvijas Tekstilmozaīkas biedrības rīkoti starptautiskie festivāli Rīgas Tekstilmozaīka, tekstilmozaīkas meistarklases, tekstilmozaīkas konkursi bērniem un jauniešiem, Latvijā tiek atzīmēta arī Eiropas Tekstilmozaīkas diena (European-wide Quilting in Public Day), tiek rīkotas tekstilmozaīkas izstādes Rīgā, Bauskā, Tukumā u. c. Tekstilmozaīka tiek izmantota apģērba šūšanai, funkcionāliem objektiem un ar īpašu vērienu – mākslas darbos. Laika gaitā tekstilmozaīkas tehnika un kviltu darināšana ir izveidojusies par atsevišķu tekstilmākslas virzienu, kurā iekļaujas arvien jauni mākslinieki.

Viena no pazīstamākajām latviešu tekstilmāksliniecēm – Aina Muze no 1995. līdz 2010. gadam strādāja Latvijas Mākslas akadēmijā par pasniedzēju, nododot pieredzi un zināšanas jauniem autoriem. Šogad A. Muze plašajai retrospekcijai apkopojusi tekstilijas, kas radītas laika posmā no 1990. līdz 2013. gadam, kad viņas jaunradē vērojamas būtiskas pārmaiņas – joprojām paliekot uzticīga gobelēna tehnikai, māksliniece lielu radošās enerģijas daļu velta citam izpaušmes veidam – tekstilmozaīkai (Rinka, 2013). Jau vairāk nekā desmit gadus paralēli gobelēniem meistare darina tekstilmozaīkas. Domas spilgtākai izteiksmei vienā kompozīcijā nereti tiek lietota ne tikai tekstilmozaīka, bet arī tai radnieciskā kolāža un izšuvums. Autore labprāt improvizē ar materiāla struktūru, gaišo un tumšo krāsu kontrastiem, dažkārt liekot iemirdzēties spožiem akcentiem, maigām, caurspīdīgām, gandrīz netveramām struktūrām (skat. 12., 13. att.). Autores tekstilijas atrodas Latvijas Nacionālā mākslas muzeja, Latvijas Mākslinieku savienības muzeja, Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja, Rundāles pils muzeja krājumā, Krievijas Mākslinieku savienības un Mākslas fonda kolekcijās Maskavā (Krievija), kā arī privātās kolekcijās ASV, Austrālijā, Zviedrijā, Dānijā, Somijā, Vācijā, Anglijā un Latvijā.

12., 13. attēls. A. Muzes tekstilmozaīkas (Foto: A.Gercons,
<http://www.liepajniekiem.lv/zinas/kulturvide/kultura/prats-un-emocijas-tekstilmozaikas-11972>)

21. gadsimtā arvien biežāk Eiropas tekstilmākslinieki pievēršas sociālām un politiskām problēmām – tekstilmozaīkās nojaušama autoru attieksme, piemēram, pret karu un vides problēmām, daudzi mākslinieki tekstilmozaīkās ievijuši savu ceļojumu iespaidus. Pazīstamas Latvijā un atzinīgu vērtējumu saviem darbiem ārzemju izstādēs ieguvušas meistares, mākslinieces un mākslinieki, kas strādā tekstilmozaīkas tehnikā: A. Rācenāja,

L. Sīmane, Dz. Bitena, I. Smildzere, E. Lūsis-Grīnberga, E. Lase, G. Skeltone, T. Podegrade, Dz. Upatniece, I. Dalbiņa, A. Celmiņa, D. Kamaldiņa, J. Bondarenko, K. Zilgalve, I. Vēze-Dreimane, B. Muzikante, I. Priedīte, V. Priste-Kārkla, R. Krutovs u. c.

Tradicionālā *Crazy Quilt* motīva radošs pielietojums tekstilmozaikas praktikumā

Tekstilmozaikas praktikums paredzēts kā sešu stundu meistardarbnīca studentiem, kuri apgūst apģērbdizaina un mājturības un tehnoloģiju skolotāja studiju programmu, kā arī mājturības un tehnoloģiju skolotājiem u. c. Praktiskā darba rezultāti tiek prezentēti noslēguma skatē.

Crazy Quilt jeb neparastās mozaikas pamatā dažādu formu auduma laukumu kombinēšana, kas veido vienotu laukuma kompozīciju. *Crazy Quilt* tekstilmozaikas motīvi mākslinieciskās vērtības un ieceres precizēšanai tiek papildināti izšūšanas tehnikā, kā arī rotāšanai tiek izmantota tekstilaplikācija (skat. 14.-16. att.).

14., 15., 16. attēls. Mūsdienu *Crazy Quilt* motīvi

(<http://deco.journaldesfemmes.com/temoignage/temoignage/111007/crazy-patchwork/>
<http://runningwithscissorsstudio.blogspot.com/2010/02/claire-waguespack-fenton.html>)

Savās studijās tekstilmākslinieki izmanto visdažādākos avotus, lai meklētu pašizteikšanās iespējas, tekstilmākslas, virsmas dizaina un mākslas tekstilmozaīku pasaules savstarpēji krustojas un pārklājas. Tekstilmozaikas, neskatoties uz tradīcijām to izstrādē Eiropā kopš 19. gs.beigām (Jung, Paoletti, 1987), vizuāli rada oriģināla, moderna tekstildarba vizuālo izskatu (skat. 17.-21. att.).

17. attēls. Tekstilmozaikas motīvi tērpā
 (<http://ruthsinger.com/artist/gallery/circles-coat/>)

18., 19. attēls. Tekstilmozaikas motīvi tērpā
 (<http://goddees.ru/tag/%D0%BF%D1%8D%D1%87%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BA/>)

20., 21..attēls. Tekstilmozaikas motīvi aksesuāros
(<http://poglyad.com/blog-21/post-491>)

Izvērtējot *Crazy Quilt* motīva piemērotību tekstilmozaikas praktikuma uzdevumiem *Crazy Quilt* motīva radošam pielietojumam tērpa elementos un aksesuāros, un, salīdzinot to ar citiem tradicionālajiem motīviem, var secināt:

- 1) *Crazy Quilt* dod iespēju kompozicionāli interpretēt tradicionālo tekstilmozaikas paņēmieni;
- 2) *Crazy Quilt* motīva izstrādē izmantojamas ir arī rotājošās tehnikas: izšūšana, mašīnizšūšana, pērlīšu rotājumi u. c.;
- 3) izmantojami tādi dažādu faktūru audumi (raupji austi, buklēti, žakards, files, samts utt.), kas citiem motīviem nav piemēroti šūšanas tehnoloģiskā procesa dēļ;
- 4) *Crazy Quilt* motīvu šūšana, salīdzinot ar citiem tradicionālajiem motīviem, ir mazāk darbietilpīga, kas nav maznozīmīgi, organizējot vienas dienas praktikumu vai meistarklasi;
- 5) *Crazy Quilt* motīvu atbilstoši praktikuma dalībnieku šūšanas un tekstilizstrādājumu kompozīcijas veidošanas prasmju līmenim var izmantot tērpa dekoratīvu elementu un aksesuāru izstrādē.

Tradicionālā tekstilmozaikas motīva *Crazy Quilt* specifiskās šūšanas tehnoloģija izvēlēta par pamatu tekstilmozaikas praktikuma „*Crazy Quilt* tekstilmozaika tērpa elementos un aksesuāros” uzdevumu izstrādei. Tekstilmozaikas praktikuma saturs izstrādāts ar mērķi popularizēt tradicionālos tekstilmozaikas šūšanas paņēmienus un radoši izmantot tos tērpa dekoratīvo elementu un aksesuāru veidošanā un dekorēšanā (uzliekamas aproces, kabatas, apkakles, cepures u. c.). *Crazy Quilt* ir viens no tiem tekstilmozaikas motīviem, kas ļauj eksperimentēt ar formu, krāsu, tekstūru un faktūru. Lai nodrošinātu *Crazy Quilt* motīva radošu interpretāciju, tika izstrādāti četri praktikuma uzdevumi, par pamatu ņemot tērpa aksesuāra (pēc dalībnieku izvēles – cepures vai somas) izgatavošanu tekstilmozaikas tehnikā:

- 1) veicināt praktikuma dalībnieku izziņas interesi par tekstilmozaikas tradīciju attīstību un iespējām mūsdienās;
- 2) attīstīt dalībnieku prasmi analizēt vēsturisko materiālu un izvirzīt radošus risinājumus māksliniecisko vērtību interpretācijai, izstrādāt cepures un somas skiču kolekciju;
- 3) pilnveidot mākslinieciski radošās spējas tekstilmozaīku kompozicionālo risinājumu izveidē;
- 4) pilnveidot tekstilmozaikas izstrādē pielietojamo tekstildarbu tehnoloģiju specifiskas profesionālās prasmes šūšanā, izšūšanā, mašīnizšūšanā un stepēšanā, apgūt jaunus tehnoloģiskos paņēmienus un iespējas.

Tekstilmozaikas praktikumā praktiskais darbs notiek šūšanas darbnīcā, izmantojot tehnoloģiskās iekārtas, šujmašīnas Zoje ZJ-9503 un kompjuterizētas šujmašīnas ar izšūšanas funkciju Husqvarna Viking. Tekstilmozaikas praktikumā studenti efektīvi veidoja mākslinieciski praktiskās darbības pieredzi tērpa aksesuāru izstrādē un prezentēšanā, apgūstot jaunas prasmes, sadarbojoties, reflektējot iepriekšējo pieredzi (skat. 22., 23., 24. att.).

22., 23., 24. attēls. Studentu radošie darbi tekstilmozaikas praktikumā

Tekstilmozaikas praktikumā studenti pilnveidoja zināšanas krāsu mācībā, laukuma kompozīcijas veidošanas prasmes, šūšanas, izšūšanas, mašīnizšūšanas, stepēšanas prasmes, praktiskā darba iemaņas tekstilizstrādājuma secīgā izgatavošanas procesā.

Secinājumi

Tekstilmozaika var būt ne tikai tehnoloģijas pamats tērpā, bet gan tai var būt arī rotājoša funkciju, tā var kalpot kā akcents dizaina idejas atspoguļojumam un radošai pašizteiksmei tēla veidošanā. Tekstilmozaikas praktikumā tika realizēta *Crazy Quilt* motīva radoša izmantošana. Rēzeknes Augstskolas Mājturības / mājsaimniecības un biznesa ekonomisko pamatu skolotāja programmas studenti izstrādāja tērpa papildinājumus – cepuri un somu tekstilmozaikas tehnikā. Praktiskā darba izvērtējums ļauj izdarīt vairākus secinājumus:

1. Studentiem ir nepietiekamas praktiskā darba iemaņas šūšanā, kas ietekmē izstrādājuma kvalitāti.
2. Studentiem saistošs ir praktiskais darbs pie kompjuterizētas šujmašīnas ar izšūšanas funkciju.
3. Praktiskā darba procesu cepures un somas šūšanā paātrina izmantojamo tekstilmateriālu savlaicīga sagatavošana darbam un piegrieztņu variantu sagataves.
4. Lai realizētu praktikuma uzdevumus sešās stundās, praktiskajam darbam tika izvēlēti tērpa aksesuāri – cepure vai soma, taču praktikuma stundu skaitu palielinot, dalībnieki var izstrādāt tērpa elementu komplektu (kabatas un apkakle vai kapuce un aproces utt.).
5. Praktikumā iegūtais rezultāts ir jaunas zināšanas, pozitīva attieksme pret tradicionālo tekstildarbu prasmju apguvi un motivācija tekstiltehnoloģiju padziļinātai apguvei studiju procesā.

Atbilstoši praktikuma dalībnieku šūšanas un tekstilizstrādājumu kompozīcijas veidošanas prasmju līmenim *Crazy Quilt* motīvu var izmantot tērpa dekoratīvo elementu un aksesuāru izstrādē.

Literatūra un avoti

1. *American Quilts*. Skatīts: 28.03.2013. <http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/category/40?page=10>
2. *Anatomy of a Quilt*. (2012). Skatīts: 12.04.2013. <http://www.coastofmainequilts.com>
3. Богачук Т. *Пэчворк*. Skatīts: 12.06.2013. <http://poglyad.com/blog-21/post-491>
4. *Broken Dreams*. (2010). Skatīts: 11.04.2013. <http://yvonnelineart.com.au/category/modern-crazy-patchwork/>
5. *Canadian artist Brian Jungen*. (2006). Skatīts: 25.03.2013. <http://www.undo.net/it/mostra/38907>
6. *Fashion with pieces of cloth: Patchwork*. (2010). Skatīts: 10.05.2013. <http://www.fibre2fashion.com/industry-article/20/1909/fashion-with-pieces-of-cloth-patchwork1.asp>
7. Gelfi, S. *Crazy Patchwork*. Skatīts: 23.03.2013. <http://deco.journaldesfemmes.com/temoignage/temoignage/111007/crazy-patchwork/>
8. Imbovica, I. (2007). *Prāts un emocijas tekstilmozaikās*. Kurzemes Vārds. Skatīts: 01.03.2013. <http://www.liepajniekiem.lv/zinas/kulturvide/kultura/prats-un-emocijas-tekstilmozaikas-11972>
9. *In Conversation with Angie Hughes*. (2009). Skatīts: 04.06.2013. <http://runningwithscissorsstudio.blogspot.com/2009/06/in-conversation-with-angie-hughes.html>
10. *In Conversation with Claire Waguespack Fanton*. (2010). Skatīts: 04.06.2013. <http://runningwithscissorsstudio.blogspot.com/2010/02/clair-waguespack-fenton.html>
11. Jung, K. M., Paoletti, J. B. *Documentation and Analysis of Dated Victorian Crazy Quilts*. *Clothing and Textiles Research Journal*. 1987; 5; 18. Skatīts: 25.03.2013. <http://ctr.sagepub.com/cgi/content/abstract/5/3/18>
12. *Kaffe Fassett – A Life in Colour*. (2013). Skatīts: 23.03.2013. <http://ftmlondon.org/ftm-exhibitions/kaffe-fassett/>
13. Муханова, И. (1998). *ШИТЬЕ ИЗ ЛОСКУТКОВ*. Skatīts: 12.04.2013. <http://www.nkj.ru/archive/articles/10341/>
14. *Patchwork Quilting with Ai Kijima*. (2010). Skatīts: 10.05.2013. <http://www.patchworkquilting.net/patchwork-quilting/ai-kijima>
15. *Quilts Gallery*. Skatīts: 04.06.2013. <http://www.fokehoekstra.nl/galerie/quilts/>
16. Rēere, G. (1998). *Tekstilmozaika. Kompozīcijas no auduma gabaliņiem*. Rīga: Zvaigzne ABC.
17. Rinka, R. *Raksti un pieraksti*. Skatīts: 01.03.2013. <http://www.lnmm.lv/lv/dmdm/info/explore/exhibition/2013/quoted-impressions/>
18. Roach, S. (2001). *African-American Quilmakers in North Louisiana: A Photographic Essay*. Skatīts: 14.03.2013. http://www.louisianafolklife.org/quilts/features/aa_quilters.shtm
19. Shaw, R. (1999). *Traditionelles Amerikanisches Kunsthandwerk*. Koln: Konemann Verlagsgesellschaft.
20. Sielman, M. (2011). *Masters: Art Quilts, Vol. 2. major Works by Leading Artists*. NY: Lark Crafts.
21. Singer, R. *Circles Coat*. Skatīts 20.06.2013. <http://ruthsinger.com/artist/gallery/circles-coat/>
22. *Textile Impression*. (2009). Skatīts 13.04.2013. http://www.intelligent.lv/lv/Textile-impresionen/15390_25365.html
23. *Traditional American Quilt-Craft From Maryland*. (2005). Skatīts: 11.04.2013. <http://www.dcpages.com/gallery/Maryland-State-Fair/DSC06609.jpg.html>
24. *The American Context. American Gothic*. (2010). Skatīts: 28.03.2013. <http://lukehaynes.com/the-american-context/>